Tarımda sürdürülebilirlik şart

Yeni ve önemli bir araştırma gelecek nesillerin yeterli beslenebilmesi için tarım ve gıda tüketiminde dünya çapında "iklime duyarlı" değişiklikler yapılması gerektiğine işaret ediyor. Tavsiyeler ise tarımın sürdürülebilir şekilde yoğunlaştırılması, tarım alanlarında katı atık ve sera gazı salımlarının azaltılması yönünde.

Dünya nüfusunun sürekli arttığı ve bugün 7 milyar insanın yaşadığı yeryüzünde, tüm insanları besleyecek tarımsal üretim olduğu halde, milyonlarca insanın açlıkla pençeleşmesi, bir o kadar insanın da güvenilir gıdaya erişememesi sonucu tarım gittikçe önem kazanıyor. Bugün gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tarım sektörü her ülke için stratejik önemi olması nedeniyle destekleniyor. Ancak bu desteklerin karşısında küresel iklim değişikliğinin yarattığı olağanüstü doğa koşulları tarımsal alanların verimliliğini düşürüyor. Buna bağlı olarak da küresel gıda fiyatlarının temmuz ayında kötü hava koşulları nedeniyle keskin şekilde yükseldiği görülüyor. Bu fiyat artışı, 2007-2008 yıllarında görülen ve yoksul ülkeleri vuran gıda krizinin tekrarlanabileceği kaygılarını, artırıyor.

Birleşmiş Milletlere (BM) bağlı Dünya Tarım ve Gıda Örgütü'ne (FAO) göre, Brezilya'daki zamansız yağışlar ve ABD'deki kuraklıkla Rusya'da üretimde yaşanan sıkıntılar gıda fiyatlarının yükselmesine neden oldu. Merkezi Roma'da bulunan örgüt, normalde bu rakamları yayımlamıyor. Ancak FAO ani hava değişimlerinden etkilenen olağanüstü piyasa koşulları nedeniyle bu rakamları yayımlama kararı aldığını açıkladı. Örgüte göre gıda fiyatları üç ay art arda düştükten sonra temmuzda yüzde 6 oranında arttı.

Örgütün gıda fiyatları endeksine temel olan sepetinde kahvaltılık gevrek, yağlı tohumlar, süt ürünleri et ve şeker gibi ürünler bulunuyor. Temmuzda kahvaltılık gevrek fiyatları bir önceki aydakine kıyasla yüzde 17, şeker fiyatları da yüzde 12 oranında arttı. Aşırı yağışlar dünyanın en büyük şeker kamışı üreticisi Brezilya'da hasadı olumsuz etkiledi. Hindistan'da muson yağmurlarının gecikmesi ve Avustralya'da yağışların yetersiz olması da fiyatların yükselmesinde etkili oldu. ABD'de görülen kuraklık da temmuzda mısır fiyatlarının yüzde 33 artmasına yol açtı.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

Yeni ve önemli bir araştırma gelecek nesillerin yeterli beslenebilmesi için tarım ve gıda tüketiminde dünya çapında "iklime duyarlı" değişiklikler yapılması gerektiğine işaret ediyor.

Tavsiyeler ise tarımın sürdürülebilir şekilde yoğunlaştırılması, tarım alanlarında katı atık ve sera gazı salımlarının azaltılması yönünde.

Bölgeler arası farklılıklar olmakla birlikte küresel ısınmanın genel olarak her yerde, en çok da Güney Asya'da tarım ürünleri hasadını olumsuz etkilemesi bekleniyor. Bazı araştırmalar Güney Asya'nın tarım üretiminin 50 yıl içinde yarıya inebileceğine dikkat çekiyor.

İngiltere hükümetinin baş bilim danışmanı Profesör Sir John Beddington'ın başkanlık ettiği Sürdürülebilir Tarım ve İklim Değişikliği Komisyonu, "Geze-

Hazırlayan: **Gülder DEMİR** | *Editör*
gulder.demir@dunya.com

gen Üzerindeki Baskılar Konferansı"na bir rapor sundu. Komisyon bu raporu hazırlamak için bilim insanları ve siyasetçilerin sunduğu verileri bir yıldan uzun bir süre araştırdı.

Sir John Beddington, yaptığı sunumda, 2009 yılında ilk kez kentsel nüfusun kırsal nüfusu aştığına dikkat çekerek, 2025 yılına gelindiğinde dünya nüfusunun 8 milyar olacağını ve kentleşmenin artacağını vurguladı. Sir Beddington, "Eğer 13 yıl sonra, hem şu anda yetersiz beslenen 1 milyar insanın içinde olduğu yoksulluğa hem de dünya nüfusuna eklenecek 1 milyar yeni insana ilişkin çözümler üretmek istiyorsanız, tarım üretiminde dev bir artış gerçekleştirmeniz gerekiyor" dedi.

Sir John Beddington, "Bunu daha önce kullanılan tarım teknolojisiyle yapamazsınız, çünkü bu dünyanın tümünde sera gazı salımlarının çok büyük miktarda artmasını getirir ve iklim değişikliğini etkiler. Tarımın şu anda yeryüzünde insan salımı sera gazlarının yaklaşık üçte birini oluşturduğu düşünülüyor. Burada kesin rakamlar söylemek çok zor, çünkü sera gazı salımlarının önemli bir kısmı yeşil alanların yok edilmesinden kaynaklanıyor ve bunun yol açtığı gaz salımını ölçmek çok zor" ifadesini kullandı.

Sir John Beddington,, üretimi artırırken sera gazı salımlarını artırmayacak, kısacası "iklimi etkilemeyecek" türden tarım teknolojileri geliştirmek gerektiğinin önemine dikkat çekti.

Komisyonun çalışmalarını koordine eden Dr. Christine Negra, farklı bölgelerde ihtiyaca uygun farklı tarım teknikleri geliştirmek gerekeceğine işaret etti.

Dr. Negra, "Bazı yerlerde organik tarım tekniklerine başvurmak uygun ya da ekonomik olarak avantajlı. Öyle olunca iyi sosyoekonomik ve çevresel sonuçlar verebiliyor. Genetik yapısı değiştirilmiş ürünler yetiştirilen başka bazı yerlerde de gıda güvenliği ve sosyoekonomik sorunlara çözümler getirebiliyorsunuz. Güvenli olduğu kanıtlanan durumlarda, bu da doğru bir yaklaşım" diye konuştu.

Komisyonun tavsiyeleri, tarım teknikleriyle sınırlı değil. Komisyon, tarım üretimi ve tüketimiyle ilgili ekonomik/politik çerçevenin, sürdürülebilirliği teşvik edecek ve üretimi artırırken çevreye etkilerini asgariye indirecek şekilde değiştirilmesi gerektiğini vurguluyor. Bunun için çiftçilerin daha çok yatırıma ve daha geniş bilgiye ihtiyacı olduğu ve hükümetlerin, politikalarının odağına, sürdürülebilir tarımı koymaları gerektiğinin altı çiziliyor.

Türkiye'nin Tarımsal Verileri

YILLAR	TARIMSAL GSYİH (Milyar $)	TARIMSAL BÜYÜME (%)
2002	23,7	8,8
2003	30,2	-2
2004	37	2,8
2005	4,5	7,2
2006	43,5	1,4
2007	49,5	-6,7
2008	56,4	4,3
2009	51	3,6
2010	61,7	2,4
2011	62,7	5,3

Kaynak: [illegible]

YENİ BİR GIDA KRİZİ KAPIDA MI?

Dünyada bu tartışmalar sürerken Avrupa Kalkınma ve İmar Bankası'yla (EBRD) FAO'nun ortaklaşa düzenlediği "Gıda Güvencesi İçin Özel Sektör" konulu toplantı, Türkiye'nin ev sahipliğinde 13 Eylül 2012 tarihinde İstanbul'da yapıldı. Küresel tarım sorunlarının tartışılıp çözüm önerilerinin sunulduğu konferansa, Ukrayna, Bulgaristan, Mısır, Ürdün, Rusya ve Sırbistan tarım bakanlarının yanı sıra EBRD Başkanı Suma Chakrabarti ve FAO Genel direktörü Jose Graziano da Silva da katıldı. Dünya gıda fiyatlarındaki dalgalanmalar konferansın başlıca gündem maddeleri arasında yer aldı.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, dünya gıda fiyatlarında yaşanan dalgalanmanın, yeni bir krizin işareti olabileceğine dikkat çekti. Bakan Eker, "Geçtiğimiz temmuz ayında FAO gıda fiyat endeksi mısır şeker ve buğday fiyatlarındaki artıştan kaynaklanan yüzde 6'lık bir yükseliş göstermiştir. Dünya Bankası'nın ağustos ayı raporuna göre, temmuz ayında gıda fiyatları yüzde 10 artış göstermiştir. Fiyatlardaki bu artış dünyada 2008 yılındaki benzer bir gıda kriziyle karşılaşılabileceği endişesini uyandırmıştır. Umarız bu endişe yersizdir" dedi.

Bakan Eker, dünyada 1 milyar insanın açlıkla karşı karşıya bulunduğuna dikkat çekerek, tarım ve gıdaya yatırımın aslında küresel barışa katkı sağladığını vurgulayarak, "1 milyar insan, bu dünyada her gün yatağa aç giriyorsa, bunların sayısının artmasından endişe duyuluyorsa, dünyanın geriye kalan 6 milyar insan için güvenli yer olacağını iddia etmek çok mümkün olmaz" diye konuştu.

Özel sektörün tarım alanında daha etkin rol almasının hedeflendiği konferansta, Bakan Eker, girişimcilerin desteklenmesini isteyerek şöyle konuştu:

"Gelişmekte olan ülkelerdeki küçük çiftçilerin üretim sürecine entegre edilmelerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu kapsamda küçük üreticilere destek sağlanması kaçınılmazdır. Hükümetlerin küçük çiftçilere yönelik faizsiz ya da çok düşük faizli, katlanılabilir faizli kredi uygulamalarını başlatmaları bir çözüm olabilir."

Bakan Eker, ABD'de yaşanan kuraklık sonucu mısır ve soya üretiminin azaldığını, tahıl ambarı olarak nitelendirilen Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Kazakistan'da üretimin düştüğünü söyledi. Bakan Eker, "Öte yandan artan petrol fiyatları ülkeleri alternatif arayışlara itmektedir. Mısırın hayvan yemi olan kullanımı önemli bir rekabet ortamı yaratmaktadır" diyerek konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Hükümetimiz 2004 yılından bu yana üreticileri-

mize değişik alanlarda faizsiz veya çok düşük oranlarda bir faizle işletme ve yatırım kredisi kullandırmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde ekonomik sosyal ve tarımsal altyapının iyileştirilmesiyle bu işletmelerin tarım sektöründe tutunmaları sağlanabilir. Gıda güvenirliğinin sağlanmasında en önemli hususlardan birinin, küçük ve orta boy işletmelerin üretim faaliyetlerini sürdürmeleri için ihtiyaç duydukları tohum, gübre ve gerekli makine gibi temel girdileri mutlaka sağlamaları ve tarımsal ürünlerin işlenmesiyle ilgili küçük ve orta boy tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi olduğunu ifade etmek istiyorum. Öte yandan tarımsal yatırımların artırılmasının özel sektör kuruluşlarıyla ilgili kuruluşlar arasında dikey bütünleşmenin gerçekleşmesinin gıda güvenliğinin sağlanmasında kilit bir unsur olduğuna inanıyorum."

TÜRKİYE'DE TARIMA YAPILAN YATIRIMLAR

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, hükümetleri boyunca tarıma ayrı bir önem verdiklerini anımsatarak, 2004 yılından bu yana tarımda değişik alanlarda krediler verilerek destek sağlandığını belirtti. Bakan Eker, rakamsal olarak şu bilgileri verdi:

"Tarıma yapılan yatırımlar sabit fiyatlarla yüzde 192 oranında, cari fiyatlarda ise yüzde 516 oranında artmıştır. 2011 yılında tarıma yapılan yatırımlar 5,3 milyar ₺, özel sektör yatırımı ise 7 milyar ₺'dir. Türkiye, tarım sektöründe alınan tedbirler ve uygulanan politikalarla son sekiz yılın yedisinde pozitif büyümüştür. Tarım gibi tabiat şartlarıyla bire bir ilişkili bir sektörde art arda pozitif büyümek son derece önemli. 2012'nin ilk altı ayında genel ekonomik büyüme yüzde 2,9 iken, tarımsal büyüme aynı dönemde yüzde 4,2 olarak gerçekleşmiştir. Tarıma yapılan yatırımlar ilk 6 ayda 2,1 milyar dolara, toplam yatırım içinde ise 7 katına çıkmıştır."

Bakan Eker, tarıma yapılan 61 milyarlık yatırımın 33 milyar liralık kısmının özel sektör tarafından gerçekleştirildiğine vurgu yaparak, Türkiye'nin bu konuda örnek bir ülke olduğunu belirtti. Altyapıyla ilgili olarak, sulamanın etkili bir biçimde yapılmasına önem verdiklerini söyleyen Bakan Eker, özellikle damla ve yağmurlama sulama sistemi konunda çalışmalar yapıldığı bilgisini verdi. Bakan Eker, tarımda kredi kullanımının çarpıcı boyutlara ulaştığını ve başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğini dile getirerek, Ziraat Bankası üzerinden 1 milyon 100 bin çiftçinin 23 milyar ₺ kredi kullandığının altını çizdi. Eker, sağlanan bu kredilerin 6 milyar ₺'sinin faizsiz, geriye kalanının ise piyasa faiz oranının yarısı oranında çiftçiye sunulduğuna dikkati çekerek sadece kredi vermede değil, geri ödemede de yakalanan yüzde 99'luk oranla başarının sağlandığını söyledi.

Bakan Eker, konuşmasının son kısmında tarım sektörüyle sigortacılığın bir araya getirildiğini belirterek, devletin, ürün ve hayvancılık söz konusu olduğunda sigorta poliçe bedellerinin yarısını ödediğine vurgu yaptı. Bakan Eker, sözlerini, "Türkiye küresel gıda güvenliğinin tesisiyle ilgili katkı sağlayabilecek önemli bir ülkedir" diyerek sonlandırdı.

Ürünlerimiz Dünya Sofralarında

- 2002 yılında 4 milyar dolar olan tarım ürünleri ihracatı, 2011 yılında **15,3 milyar dolara** ulaştı.
- 2011 yılında gıda maddeleri dış ticareti **3,6 milyar dolar** fazla verdi.
- Türkiye, dünya tarımsal üretiminde 30 üründe, ihracatta ise 26 üründe **ilk 5'te yer aldı.**
- 2002 yılında 161 ülkeye bin 484 tarım ürünü, 2011 yılında 186 ülkeye **bin 532 çeşit tarım ürünü** ihraç edildi.

Kaynak: *TÜİK – Uluslararası Standart Ticaret Sınıflaması (SITK) Rev3*

TARIMDA ÖZEL SEKTÖR DESTEKLENMELİ

Konferansın açılışında konuşan EBRD Başkanı Suma Chakrabarti, özel sektör için altyapı geliştirilmesini, taşıma süresinin hızlandırılmasını ve çiftçilerin finansman kaynaklarına kolay ulaşabilmesinin sağlanmasını istedi. Küresel ve bölgesel manada gıda güvenliğinin daha da zorlaştığını ifade eden Chakrabarti, konuşmasında, Türkiye'nin ekilebilir alan büyüklüğüne dikkati çekerek, sulama sistemlerinin yeterli seviyeye çıkarılmamasının sıkıntılara neden olabileceğini söyledi. Özel sektörün tarım alanında yeterince rol alamadığına da vurgu yapan Chakrabarti, sorunu sulama sistemlerinin kurulamaması ve şeffaf olmayan politikalara bağladı.

FAO Müdürü Jose Graziano da Silva, "Gıda fiyatlarında panik yapacak bir durum yok ama uyanık olmak lazım" şeklinde konuştu. Graziano da Silva, dünyada milyonlarca insanın açlıkla karşı karşıya olduğunu belirterek, sorunun yalnızca özel sektörün değil hükümetlerin de sorunu olduğunu ifade etti. Graziano da Silva özel sektörün geliştirilmesi konusunda yapılması gerekenleri ise şöyle sıraladı:

"Politik duyarlılık oluşturulmalı, teknik sorunların çözümünde özel sektöre yardımcı olunmalı, iletişim, bilgi değişimi ve kaynak mobilizasyonu sağlanmalı."

Dünden bugüne Avrupa Birliği ve Türkiye tarımı

Avrupa Birliği gelişmekte olan ülkelerdeki düşük üretim maliyetleriyle rekabet edebilmek ve yeterli katma değere ulaşmak için yiyecek ve içeceklerinin kalitesini artırma kaygısıyla düzenlemelere giderken, organik tarıma yönelim Türkiye tarımının da gündeminde ağırlık kazanmış durumda.

Türkiye'nin AB müzakereleri eski hızını kaybetmiş gibi görünse de, yalnızca bu yolda değil, verim ve istihdamın artırılması için ele alınması gereken konuların başı çekenlerinden biri de kuşkusuz ki tarım. Türkiye tarımsal üretiminde iyi tarım uygulamaları ve çapraz uyumun geliştirilmesi ise AB'nin Ortak Tarım Politikaları Reformu (OTP) ile karşılaştırıldığında tartışmaların merkezindeki konu başlıklarından ikisi. Türkiye'nin kırk yıllık AB'ye üyelik sürecinde uyumun son derece hızlandırılması gereken ana sektörlerin başında tarımın geldiği yalnızca sektördekilerin değil, konuyla ilgili politika belirleyicilerin de üzerinde konsensüs sağladığı bir nokta.

AB TARIMININ DÜNÜ: ORTAK TARIM POLİTİKALARI

AB'nin kırk yılı aşkın süredir uygulanan en eski ve kapsamlı politikası olan Ortak Tarım Politikaları, büyük yıkımlarla sonuçlanan iki dünya savaşı sonrası dönemde, AB'nin temelini oluşturan Roma Anlaşması'nın 33. maddesi ile temel olarak gıda güvencesini sağlamak ve kıtlıklara çare üretmek amacıyla oluşturulmuş ve ilk ortak piyasa düzeni 1962'de tahıl sektörü ile uygulanmaya başlanmıştır. Temel olarak korumacı modernizasyon yöntemini benimseyen OTP, Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA)'dan büyük mali destek almaktadır. 2003 yılında FEOGA'nın Birlik bütçesinden yüzde 45'i ayrılan OTP, bu fonun yaklaşık yüzde 60'ını bitkisel üretim, yüzde 30'unun hayvansal üretim faaliyetlerine ve yüzde 10'unun da kırsal kalkınmanın teşvik edilmesine ayırdı. 1970'lerdeki AB bütçesinden ise yüzde 70 ayrılırken, 2007-2013 döneminde, reformlarda kırsal gelişmede maliyet tasarrufuna yüzde 11'lik bir pay ayrılması nedeniyle, tarım politikalarına yüzde 34 ayrılıyor. OTP'nin Avrupa tarımında belirleyici olmasının başlıca nedenleri şöyle sıralanıyor:

- Üretim standardını ve tarım teknolojisini geliştirmek,
- Tarımda verimliliği artırmak,
- Ürün arzının güvenliğini sağlamak,

◆ Tarımsal üretim araçlarının etkili kullanımını sağlamak,

◆ İş gününün verimliliğini sağlamak,

◆ Tarım sektöründe çalışanların gelirini artırmak,

◆ Tüketicilere daha gerçekçi ve uygun fiyatlar sağlamak,

◆ Piyasalarda istikrarı sağlamak,

◆ Fiyatların üye ülkeler arasında haksız rekabete yol açmasının önüne geçmek.

Savaş sonrası düşük üretimi canlandırmak ve gıda güvenliğini sağlamak için üretim fazlalarını satın alarak fiyatları belirlemek OTP'nin geçmişte kalan politikaları. AB politikası, üreticinin ekinden meyve, sebze ve içeceğe kadar her ürünüyle hem iç hem de dış pazarda ayakta kalabilmesini sağlamak üzerine kurulmuş. Bu nedenle yıllar içerisinde politikalarda OTP'de büyük değişiklikler yaşandı. Tartışmalı konuların başını ise AB ülkelerinde mali yük ve çevresel sorunları da beraberinde getirmesi çekiyor.

TÜRKİYE'DE TARIMIN BUGÜNÜ: ÇAPRAZ UYUM VE İYİ TARIM UYGULAMALARI

Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2008'de hazırladığı "Türkiye Tarımsal Üretiminde Çapraz Uyumun Geliştirilmesi" başlıklı raporda, OTP, üretimde fazla arazinin işlenerek artış sağlamasının yanı sıra, daha büyük ve uzmanlaşmış çiftliklerin kurulmasına ve üretimde entansifleşme yani zirai kimyasalların kullanımında artışa neden olduğu belirtiliyor. Bunun yanında bazı kırsal özelliklerin yok olması, biyoçeşitliliğin yok oluşu, suyun kirlenmesi ve toprak erozyonu gibi çevresel açıdan olumsuz sonuçlara yol açtığına da dikkat çekiliyor.

Bu konuda yapılan araştırma ve çalışmalardan bir tanesi de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı bünyesinde hazırlanan iyi tarım uygulamaları ve çapraz uyum konularının üye ülkelerdeki karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yapan "Avrupa Birliği Ülkelerinde İyi Tarım Uygulamaları ve Türkiye'yle Karşılaştırılması" başlıklı çalışma. Çalışmada, Türkiye'de önemli sorunlardan olan üreticilerin kayıt altına alınabilmesi ve izlenebilirliğinin sağlanması konularıyla ihraç mallarımızda karşılaşılan sorunların aşılması, Eurogap ve iyi tarım uygulamaları olarak ikiye ayrılan iyi tarım uygulamalarına duyulan ihtiyaca dikkat çekiliyor. Bu bağlamda Türkiye dinamiklerine uygun belirlenecek çapraz uyum kriterlerinde:

◆ Tarımsal üretimde çevreye, insan ve hayvan sağlığına duyarlı ve doğal kaynakları korumaya özen gösteren bir anlayışın benimsenmesinin,

◆ Üretimde uzmanlaşma ve entansifleşmeye gidilirken, büyük ve fabrika gibi çiftliklerde zirai ilaçların kullanımında görülen artışın önüne geçilmesinin ve çevresel tahribatta bulunulmamasının,

◆ Yasal idari şartların belirlenmesi ile iyi tarım ve çevre koşullarının belirlenerek bir uygulama planı oluşturmak için tüm gerekli yasal koşulların hazırlanmasının öneminin altı çiziliyor.

Avrupa Komisyonu'nun 1782/2003 Yönetmeliğine göre, "Çapraz Uyum" uygulaması çerçevesinde destek ödemelerinden yararlanılması için çiftçilerin uymaları gereken standartlar;

1. Yasal İdari Şartlar (On sekiz farklı AB mevzuatından alınan şartlar ile gıda güvenliği ve hayvan refahı ile ilgili hükümler),

2. İyi Tarım ve Çevre Koşullarından (Üye ülkeler toprak ve doğal hayatın korunması ile ilgili özgün ülkesel standartlarını belirlemek yükümlülükleri) oluşuyor.

Bu bakımdan OTP'nin 2003 Reformu ile daha büyük zorunluluk haline gelen "Çapraz Uyum" sayesinde Ocak 2005'ten beri çiftçiler birtakım çevresel standardı sağlamak zorundalar, aksi takdirde AB'nin destekleme ödemelerini kaybetme riskiyle karşılaşabilirler. Zira OTP politikalarının çevresel zarar dışında da eleştirildiği noktalar var. Örneğin;

◆ Topluluk bütçesinin çoğunun tarım ve havyacılığa ayrılması ve kırsal kalkınma desteklerinin ihmal edilmesi,

◆ Özellikle et, süt ve tahıl üreticilerine nakit olarak verilen desteğin, gelişmekte olan ülkelerde görülmemesi ve bu ülkelerin üreticilerini ve sanayicilerini Dünya Ticaret Örgütü'nde (DTÖ) mağdur duruma düşürmesi,

◆ Organik tarımın yükselen bir değer olmasına rağmen bu konuda istenen reformlara Fransa'nın önderlik ettiği altı üye ülkenin yanaşmaması ve refahın birlik içinde kalıp diğer devletlerle ticaretin tek yanlı sürdürülmesi,

◆ Tarıma ilişkin olası bir Doha anlaşmasından asıl yarar sağlayacakların işlenmiş gıda üreticileri olacağı gibi birtakım eleştiriler mevcut. Çünkü diğer dünya ülkeleri piyasalarına erişim konusunda Avrupa'daki işlenmiş gıda ithalatına çıkarılan engellerden daha fazlasıyla karşılaşan Avrupalı üreticiler bu sayede mevcut durumda geçerli olan gümrük tarifelerinin daha da düşmesiyle, Fransa'da başta gastronomi alanında üne sahip Fransız dış satımcılar olmak üzere, Avrupalı işlenmiş gıda üreticilerine büyük yarar sağlayacaktır.

Öte yandan 10 milyar euronun üzerinde sübvansiyon alan Fransız işlenmiş gıda üreticilerinin şikâyetleri ise tarım üzerine bu görüşmeleri DTÖ'den yola çıkarak, 1930'larda çelik kartellerinin yaptığına benzer bir yöntemle dünya çapında düzenlemelerin yapılacağı tarıma özel bir forum talep etmelerinden kaynaklanıyor. Peki tanımı gereği sanayi süreçlerini içeren işlenmiş gıda düzenlemelerini yalnızca tarımsal uygulamalara yönelik bir foruma kaldırmak, 21. yüzyıl çiftçilerinin karşı karşıya olduğu su, enerji, iklim değişikliği gibi geniş ve bütünlüklü bir çözüme ne kadar yakın? Ayrıca AB'nin çevreye yararları şüpheli olan ürünleri, yüzde binlerle ifade edilebilecek düzeyde bir tarifeye eşit şekilde destekleyen biyoyakıt politikası, tarımın üretim sektöründen ayrı ele alınmasının ne kadar maliyetli olabileceğine de işaret ediyor.

IPARD PROGRAMI

AB, OTP ile ilgili müktesebatın uygulanması ve tarım sektörü ile kırsal alanların sürdürülebilir gelişimi için öncelikli sorunların çözülmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan programlardan biri de, 2007-2013 yılları arasında aday ve potansiyel aday ülkelere hibe fon sağlayacak olan Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ve Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) Programı. Türkiye'nin kırsal kalkınması için öngörülen fon miktarı 2007 için 20,7, 2008 için 53, 2009 için 85,5, 2010 için 131,3 olmak üzere 2007-2010 döneminde toplam 290,5 milyon euro.

Türkiye'nin IPARD Programı, 19 Aralık 2007 tarihinde Brüksel'de 27 ülke temsilcisinin katıldığı Avrupa Komisyonu Kırsal Kalkınma Komitesi'nde görüşülerek kabul edildi. IPARD Programı, Tarım Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinasyonunda tarım sektörü ortakları ve Avrupa Komisyonu'nun ilgili birimlerinin işbirliği içinde yürüttüğü müzakereler sonucunda hazırlandı. Ülkemize 2007-2010 yılları arasında ayrılan hibe fonların, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun Avrupa Komisyonu tarafından akredite edilmesinden sonra n+3 kuralına göre bir kayba uğramadan kullanılması bekleniyor.

Türkiye, AB aday ve potansiyel aday ülkelerin katılımına yönelik destek amacıyla oluşturulan IPA'nın içerisinde Ek 1'de yer alan ve beş bileşenin tümünü kapsayan bir statüde bulunuyor. IPA'nın beşinci bileşeni olan Kırsal Kalkınma (IPA-Rural De-

velopment) AB OTP, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili diğer programların yönetimi ve uygulanması için program hazırlığı ve uyum politikalarını destekliyor. Programda, Türkiye tarım ve kırsal alanları IPARD çerçevesinde on bölüm başlığı altında ayrıntılı olarak inceleniyor:

1. Kırsal alanların genel sosyoekonomik durumu,

2. Tarım ve kırsal kalkınma politikaları,

3. IPARD Program Stratejisi ve amaçları,

4. IPARD Programı tedbirlerinin detaylandırılması,

5. Mali plan, destek miktarı ve topluluk katkısı oranı,

6. İdare ve idari prosedürler- programın uygulanması, yapılar, otoriteler ve mali uygulamalar,

7. Programın tanıtımı ve görünürlük,

8. Program çerçevesinde yetkili kurumlar ile ilgili bilgiler,

9. "Katılımcılık" ilkesi ekseninde programın hazırlık evresinde yapılan işbirliği ve bilgi paylaşımı konusunda bilgiler,

10. Bileşen I, III, IV ve V arasındaki tamamlayıcılık ile ilgili bilgiler.

AB VE TÜRKİYE'NİN YARINI: ORGANİK TARIM

Küresel ısınma tartışmalarının şimdiye kadar uygulanan enerji politikalarında değişime gidilmesi gerektiğini belirlediği günümüzde, AB de kimyasallarla yapılan tarımsal üretimden kaçınarak çevreye ve insana dost üretim sistemi olan organik tarıma yönelim konusunda görüş birliğine varmış durumda. Ülkemizde ise 1984-85 yıllarında Avrupalı ithalatçılardan gelen talep doğrultusunda Ege Bölgesi'nin geleneksel ihraç ürünleri olan incir ve kuru üzüm üretimiyle başlanan organik tarımın önemi bilhassa son yıllarda AB'ye uyum çalışmalarının da artmasının etkisiyle daha iyi anlaşılıyor.

AB'DE KİMYASALLARLA YAPILAN ÜRETİMDEN KAÇINARAK ÇEVREYE VE İNSANA DOST OLAN ORGANİK TARIMA GEÇMEDE GÖRÜŞ BİRLİĞİ OLUŞTU.

Organik (ekolojik, biyolojik) tarım yüksek girdi kullanımına dayalı endüstriyel tarımın insan sağlığı, ekonomi ve çevre açısından ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar karşısında alternatif olarak ortaya çıkmış bir tarım sistemidir. Tarımda yüksek kaliteyi hedefleyen ve başlıca amacı toprak-bitki ve insan arasındaki yaşam zincirinde üretim optimizasyonunu sağlıklı bir şekilde sağlamak olan organik tarım yöntemlerinde, sentetik kimyasal gübrelerin, ilaçların ve hormonların kullanımı yasaklanmıştır. Kaynakların en iyi şekilde kullanılarak, yanlış uygulamalar sonucu bozulan doğal dengeyi korumayı amaçlayan bu tarım sisteminde; toprak verimliliği, hastalık ve zararlılardan korunmada uygun çeşit seçimi, ürün rotasyonu, bitki artıklarının değerlendirilmesi, yeşil gübreleme, organik atıkların kullanılması, hayvan gübresi ve biyolojik kontrol gibi yöntemler benimseniyor.

Ayrıca organik tarımla ilgili ulusal ve uluslararası standartlar tarladan rafa kadar ürünün geçirdiği tüm aşamaların kontrolünü ve sertifikasyonunu zorunlu kılıyor. Sertifikasyon sistemiyle, organik ürün tüketilerek hem tüketicilerin sağlıklı yaşamı hem de doğa güvenceye alınıyor. Bunun yanında organik ürün yapan üreticinin standartlara uygun üretimini belgelendirmesine ve ürününün pazarlamasını hak ettiği değerde yapmasına olanak sağlanır.

1992 yılında organik tarımın sağlıklı gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulan Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) verilerine göre ülkemizde organik tarım, Avrupa ülkelerin tersine tabandan değil, dışarıdan alıcıların talebiyle tepeden aşağıya doğru gelişme gösterdi. 80'li yıllarda yalnızca iki ürünle başlayan ekolojik tarım ürün-

TÜRKİYE'DE ORGANİK TARIM, AB ÜLKELERİNİN TERSİNE TABANDAN DEĞİL, DIŞARIDAN ALICILARIN TALEBİYLE **TEPEDEN AŞAĞIYA DOĞRU** GELİŞME GÖSTERDİ.

leri 1990'lı yıllarda sekiz ürüne çıkarken üretim miktarı ve ürün yelpazesinde de yıllar içinde artış yaşandı.

Bu artış yeterli olmamakla birlikte Türkiye'de organik tarıma ait yasal düzenlemeler ilk kez Temmuz 2002'de Uluslar arası Organik Tarım Hareketi Federasyonu (IFOAM) Temel Standartları ve 2092/91 sayılı AB Organik Tarım Yönetmeliği'ne dayalı yönetmeliğimiz yayınlandı. Ülke çapında kontrol yetkisini Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'na veren ve bünyesinde Alternatif Tarımsal Üretim Teknikleri (ATÜT) Dairesi kuran yönetmeliğin ardından 3 Aralık 2004'te de Organik Tarım Kanunu yürürlüğe girdi. Bu kanunla organik tarımsal faaliyetlere yeni bir yasal çerçeve getirilmiş, kontrol ve sertifikasyon hizmetlerine yasal dayanak oluşturuldu. Son olarak 10 Haziran 2005'te 25841 sayılı Resmi Gazete'de "Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" yayımlandı.

Avrupa ülkeleriyle karşılaştırdığımızda 2078/92 tarih ve sayılı OTP çerçevesinde alınan kararla hızla gelişen organik tarımdaki üretim 1988 yılında AB ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ülkelerinde 85 bin 337 tarım işletmesi ile 2 milyon hektara ulaştı. İngiltere, Finlandiya, İtalya, ABD ve Avustralya gibi ülkelerde yüzde 7'lerle ifade edilen, Avrupa'da yıllık cirosu 14 milyar euroya varan organik tarım ürünü arazilerinin ülkemizdeki toplan tarım arazilerine oranı ise yalnızca yüzde 0.14. Bu konuda uzman ziraat mühendisi, yeterli tarım yayınları ve eleman sıkıntısının da yaşandığı ülkemizde organik tarım yapan çiftçi sayısı toplam çiftçi sayısına oranla binde 9.

AB'YE UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE TARIMI NEREDE?

Türkiye'nin tarım politikaları, karar alma mekanizmalarının değişime gitmesi gerektiği süreçin başında geliyor. Gerek AB'ye uyum süreci, gerekse DTÖ küresel çapta tarım ticaretini değiştirerek destekleri kaldırmasına yönelik yaptırımları ülkemizi Gümrük Birliği anlaşmalarıyla koruyor olsa da yüksek maliyetle ürettiği ürünlerde ithalatçı konumuna düşme korkusuyla karşı karşıya bırakıyor.

Temmuz 2004'te alınan DTÖ Cenevre Kararları ile AB'den alınan müzakere tarihi sonrası ülkemizin tarım alanında önemli politika değişimleri yapma gerekliliği doğrultusunda birtakım adımların atıldığı görülüyor.

Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı'nın açıklamasına göre, her iki süreçte de Türkiye'yi etkileyecek kotalar ve "hassas" ürünlerin üretim miktarları konusunda büyük pazarlıklar yapılacak. Yeni politikaların belirlenmesinde Bakanlık bugüne kadar üç belge yayımlandı:

1. 2006-2010 yıllarını kapsayan Tarım Stratejisi: (DTÖ'nün "Yeşil Kutu" destekleri olarak adlandırdığı tarım ürünleri üretim ve ticareti üzerinde doğrudan etkisi olmayan destekler.)

2. Hayvancılık Stratejisi: (Türkiye'nin AB ile tarımda kota pazarlıklarının yoğunlaşacağı 2013 yılına yönelik, sektöre belli bir standart ve rekabet gücü kazandırılması öngörülüyor.)

3. Hayvancılıkta girdi maliyetlerinin aşağıya çekilmesi.

Tarım ürünlerinin ticaretinde yaşanan sorunlar altyapı ve yetişmiş eleman eksiklikleri ve benzeri birçok engelle mücadelede atılacak adımlar için önerilen çözüm, kısa ve uzun vadede kırsal ve tarımsal veri tabanı oluşturularak kırsal yerleşim planı yapılması, tarımsal alan ve işletmelerin küçülmesini önlenerek işletmelerin üretim maliyetlerinin artırılıp modern üretim yöntemleriyle rekabet gücünün artırılması, toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, stratejik, ekonomik ve avantajlı ürünlere ağırlık verilmesi gibi geniş bir yelpazeyi kapsıyor.

Ayrıca Türkiye'nin pazar ihtiyaçlarına göre üretim planlaması ve üretim çeşitlendirmesi yaparak, organik ve iyi tarım uygulamalarını desteklenmesi, kırsal kalkınma için mesleki eğitimin kurumsal ve yasal altyapısı güçlendirmesi, kooperatif ve birlik gibi katılımcı örgütlenmeleri artırması, tarımsal üretimde çevreyle uyumlu girdi ve tarımsal teknolojinin artırılmasına uzanan özel kamu kuruluşu işbirliğiyle bütünlüklü ve geniş görüşlü bir çözüm benimsenmesi önem kazanıyor.

>> Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, "Çiftçimize bu yıl 7,6 milyar lira destek vereceğiz" dedi.

"Türkiye tarımda 62,7 milyar dolarla Avrupa birincisi"

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Türkiye'nin tarımsal hasılada 62,7 milyar dolarla Avrupa birincisi olduğunu vurgulayarak, "Türkiye tarımı 74 milyon insanımızın ve yaklaşık 30 milyon turistin gıda ihtiyacını karşılayan ,üstüne de 15 milyar dolarlık ihracat yapan dev bir sektör oldu" dedi.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, alınan tedbirler, uygulanan stratejiler ve tarımsal destekleme politikasında yapılan değişikliklerle Türkiye'de tarımda verim ve kalitenin arttığını belirtti. Bakan Eker, 62,7 milyar dolarlık tarımsal üretim değeriyle dünyada bu alanda ilk 7 arasında yer alan Türkiye'nin, 2023 yılında 150 milyar dolarlık tarımsal GSYİH ile ilk 5 arasına gireceğini söyledi.

Bakanlık tarafından son 8 yılda gerçekleştirilen çalışmalarla ilgili bilgi veren Bakan Eker, en büyük istihdamın yüzde 35'ini oluşturan tarım sektörü için çok sayıda kanun çıkarıldığını, bu dönemde 14 temel kanunun altına imza atıldığını dile getirdi. Bakan Eker, Türk tarımına ilk kez yüzde 50'si hibe olarak ödenen, tarım ve hayvancılığın ihtiyaç duyduğu makine ve ekipmanla mekanizasyon desteği getirdiklerini ifade etti.

Kırsal kalkınma konsepti içinde, tarıma dayalı sanayi oluşturduklarını belirten Bakan Eker, kırda yaşayan vatandaşların ürettiği tarımsal ve hayvansal ürünleri bir şekilde KOBİ'lere dönüştürdüklerini anlattı. Bu projeyle Türkiye'ye 4 bin 57 tesis kazandırdıklarını ve bu tesislerde 42 bin kişinin çalıştığını ifade eden Bakan Eker, kooperatifleşmeyi desteklediklerini, faizsiz finansman sağladıklarını, 1 milyar 800 milyon ₺ destek verdiklerini söyleyerek sorularımızı şöyle yanıtladı:

Türkiye'de tarımın geleceğini nasıl görüyorsunuz ve Türk tarımını destekleme yönündeki çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

2002 yılında 23,7 milyar dolar olan tarımsal hasılamız, 2011 yılında 62,7 milyar dolara yükseldi. Türkiye bu hasılayla dünyada tarımsal ekonomik büyüme açısından 11'inci sıradan 7'nci sıraya, Avrupa'da ise birinci sıraya yükseldi. Temel hedefimiz bu ivmeyi sürdürerek 2023 yılında tarımsal hasılamızı 150 milyar dolara yükseltmek ve tarımda dünyanın ilk 5 ülkesi arasında yer almak.

Tarım ürünleri ihracatımız da önemli ölçüde arttı. 2002'de 4 milyar dolar olan tarım ürünleri ihracatımız yüzde 213 oranında artışla, 2011 yılında 15,3 milyar dolara ulaştı. Su ürünleri üretiminde ise Türkiye AB'ye üye ülkeler içerisinde 5'inci sırada iken, verdiğimiz desteklerle 2010 yılında 3'üncü sıraya yükseldi. Önümüzdeki dönemde su ürünleri üretiminde Avrupa'da birinciliği hedefliyoruz.

Tarımsal destekleme politikalarını ise kökten değiştirdik. 2002 yılında tarıma verilen destek miktarı 1 milyar 868 ₺'ydi, bunu geçen yıl 7 milyar ₺'ye çıkardık. 2012 yılında 7,6 milyar ₺ destekleme ödemesi yapmayı planlıyoruz. Tarımın yanında hayvancılığın toplam tarımsal destekler içindeki payı 2002'de yüzde 4'tü, 2012 yılında bu payı yüzde 28'e çıkardık. Kısaca 2002'de 83 milyon ₺ olan hayvancılık desteği, 2012 yılında 2 milyar 113 milyon ₺ oldu. Ayrıca 2009-2012 yılları arasında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde uygulanmakta olan hayvancılık projelerine hibe desteklemeleri için 192 milyon ₺'lik bütçe ayırdık. 2012 yılında ilk defa etçi damızlık sığır başına 350 lira destek veriyoruz. Besilik hayvan başına da 300 lira ödeme yapıyoruz. Böylece bu senenin ilk dört ayında hayvancılığa ödediğimiz rakam 642 milyon ₺'yi buldu.

Türkiye canlı hayvan ve et ithalatı yapıyor, bu durum hayvancılık sektörünü ve et fiyatlarını nasıl etkiledi?

Türkiye'nin 2008 ve 2009 yıllarında yaşadığı kuraklık, göç gibi nedenlerden ortaya çıkan olumsuzluklara bağlı olarak küçükbaş ve büyükbaş arzında yetersizlik ortaya çıkmıştı. Bu durum piyasa aktörleri tarafından speküle edilerek kırmızı et fiyatlarında büyük bir artış yaşandı. Ülkemiz insanının sağlıklı beslenmesinde çok büyük yeri olan et fiyatlarının yükselmesi karşısında hükümetimiz 2010 yılında ithalat kararı aldı ve yapılan ithalatla aşırı yükselen kırmızı et fiyatları kısa bir süre içerisinde aşağıya çekildi. İthalat kararını aldığımız tarih itibarıyla piyasada bugün kıymada yüzde 13, kuşbaşında yüzde 16 düşüş oldu. Arz talep dengesi oluşuncaya kadar ithalata devam edilebilir. Kırmızı et ihtiyacımızın ülke içerisinde karşılanması için hayvancılığı desteklemeye devam edeceğiz. Gerek indirimli kredi uygulaması, gerekse Doğu Anadolu Projesi (DAP) ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki illerde hibe uygulamalarıyla kurulan KOBİ'lerle hayvancılığımızı geliştirmek istiyoruz. Yeni kurulan hayvancılık işletmelerinin ihtiyacı olan damızlık hayvan ithalatına ise izin vermiyoruz.

Türkiye'de hayvancılık sektörüne yönelik kısa, orta ve uzun vadede izleyeceğiniz politikalar neler olacak?

Türkiye'nin nüfus artışının yanı sıra sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi için et ve süt tüketiminin artırılması gerektiği düşünülürse 2023 yılında kırmızı et üretiminin ülke nüfusuna yetecek düzeye ulaşacağını, süt üretiminde ise ihtiyaç fazlası olacağını öngörüyoruz. Et üretiminde olması muhtemel açığın kapatılması ve arz fazlası sütün nasıl değerlendirilmesi gerektiği konularında çeşitli çalışmalar yürütüyoruz. Bu bağlamda Et ve Balık Kurumu'nu (EBK) et ve sütle ilgili Piyasa Düzenleme Kurumu yani müdahale kurumuna dönüştürmeyi planlıyoruz. Yasal çalışmaları devam eden bu düzenlemeyle Et ve Balık Kurumu, süt fiyatları düştüğünde müdahale edip, üretici lehine süt çekebilecek, fiyatlar çok yükseldiğinde ise piyasaya süt sunarak piyasayı regüle edecek. Diğer taraftan et üretiminin artırılması için hayvancılık desteklemelerine devam edeceğiz. Buna

van başına bal verimini 20 kilonun üzerine çıkarmayı, yıllık bal üretimini 100 tona, bal ihracatını yıllık 5 bin tona çıkarmayı planladık. Uzun vadede ise kişi başına kanatlı et ve yumurta tüketimini gelişmiş ülkelerdeki seviyeye çıkarmayı, Türkiye'deki mevcut arı ırklarını koruyarak ıslahta kullanılmasını, 2023 yılı arıcılık hedeflerine uygun 10 yıllık Ülkesel Arıcılık Projesi'ni hazırlayarak uygulamaya koymayı planlıyoruz.

Türkiye'de tarımsal alanların miras yoluyla çok parçalı hale getirilmesinin tarımsal verimi etkilediği sık sık vurgulanıyor. Bakanlığınız bu konuda bir çalışma yürütüyor mu?

Türkiye'de 3 milyon 100 bin tarım işletmesi bulunuyor ve işletme büyüklüğü de 60 dönüm. Bu 60 dönüm 7 ayrı bölümden oluşuyor. Yani Türkiye'de ortalama 22 milyon parsel tarım arazisi bulunuyor. Bu parçalı yapıyla gelişmiş ülkelerle rekabet etmek durumundayız. Tarım arazilerimiz miras yoluyla bölünmeye devam ettikçe ve topululaştırma yapılmazsa bu topraklarda 50 yıl sonra tarım yapılamaz hale gelir. Tarımdaki bu yapısal sorunu bizim mutlaka çözmemiz gerekiyor. Türkiye'de tarımsal arazilerin topululaştırma çalışmaları 1961 yılında başlamış ve 41 yılda toplam 450 bin hektar arazi tapululaştırılmış. 2003'den bu güne 1 milyon 300 bin hektar alanda topulaştırma yaptık. 2012 sonu itibarıyla toplam 3 milyon hektar alanı topulaştırmış olacağız. 2013-2015 yılları arasında da 4 milyon 128 bin hektar alanın daha topulaştırılması bitirilecek. Böylece, sadece bakanlığımız döneminde toplam 7 milyon hektar üzerindeki alanın tapusu olacak.

Tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesi önemli bir sorun olduğu gibi bugün ortaya çıkan bir sorun da değil. 1926 yılından beri uygulanmakta olan bir mevzuatın tarım sektörüne etkisi. Dolayısıyla toplumsal bir mesele haline gelmiş. Bu konuda toplumun görüşlerini almadan ve istişare etmeden kendi geliştirdiğimiz çözüm önerisini dayatmak istemiyoruz. Bu konuyla ilgili geçtiğimiz aylarda tüm paydaşların katılımıyla bir çalıştay düzenledik. Çalıştayın ardından, aralarında sivil toplum kuruluşları (STK), köy muhtarları ve çiftçilerin yer aldığı 50 bin kişiyle bir anket yaptık. Çalıştay ve anket sonuçlarını dikkate alarak üzerinde çalıştığımız Medeni Kanun'da değişiklik öngören çalışmayı önümüzdeki dönemde tamamlayarak Başbakanlığa, ardından da Meclis'e sunacağız.

göre anaç sığır başına 225 lira, bu sığırların soy kütüğüne kayıtlı olması halinde ilave 60 lira, etçi anaç sığır başına 350 lira, suni tohumlamadan doğan etçi ve çevirme melez buzağı başına 75'er lira ödeme yapacağız. Ayrıca Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından üreticilerimize sağlanan sıfır faizli kredi uygulamasına 2012 yılında da devam edilecek. Ayrıca kısa ve orta vadede kayıt sistemlerinin oluşturulmasına yönelik Bakanlığımızın çalışmaları devam ediyor. Uzun vadede ise et ve süt üretiminin yanında tüketiminin artırılması, sağlıklı üretim yapılması ve buna bağlı olarak ihracatın artırılmasını hedefliyoruz. Kısa vadede, kanatlı eti ve yumurtada ihracat iade desteğinin ABD ile AB ülkelerinin seviyesine yükseltilmesini, geçimini arıcılıktan sağlayan üreticilerin gelirinin artırılmasını, arıcıların örgütlenmesine etkinlik kazandırılmasını, ipek böcekçiliğinde kırsal alanlardan kentlere göçün, işsizliğin ve haksız rekabetin önlenmesini, yaş koza desteklerinin sürdürülmesini hedefliyoruz.

>> Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Türkiye'nin tarım ürünleri ihracatında 2023'e kadar 40 milyar doları aşabileceğini belirtti.

Orta vadede, arıcılıkta ortalama 12 kilo olan ko-